

Interreg
CENTRAL EUROPE

European Union
European Regional
Development Fund

InduCult2.0

**DYNAMICZNA KULTURA PRZEMYSŁOWA OPOLSZCZYZNY.
SZANSE I WYZWANIA NA PRZYSZŁOŚĆ.**

Lipiec 2017

Spis treści

Wstęp.....	1
Wczoraj.....	2
Dzisiaj.....	5
Jutro.....	7
InduCult2.0.....	12
Nasza misja.....	13
Przyłącz się do nas!.....	13

Wstęp

Opolszczyzna to region, który ma bogatą historię, nowoczesne społeczeństwo, a także możliwości wdrażania nowych technologii i tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. To miejsce, gdzie tradycyjny przemysł spotyka się z innowacyjnymi pomysłami. Gdzie myśli się odważnie o przyszłości, nie zapominając o bezcennym dziedzictwie przeszłości.

Historię naszego regionu można opowiedzieć poprzez silne tradycje przemysłowe. Dodając do tego aspekt kulturowy, tożsamość lokalną, otwarte na zmiany społeczeństwo oraz śmiałe spojrzenie w przyszłość istnieje potencjał do stworzenia koncepcji Ożywionej Kultury Przemysłowej. Perspektywa odkrywania oraz pełniejszego zrozumienia zasobów kulturowych przemysłu, pozwoli na lepsze wykorzystanie tego dziedzictwa. Dynamiczny proces ciągłego odkrywania Kultury Przemysłowej wzmacnia wspólny element tożsamości regionalnej mieszkańców, bez względu na pochodzenie lub czas zamieszkania w regionie. Buduje także pozytywny wizerunek regionu wśród inwestorów, odwiedzających, a także potencjalnych pracowników spoza województwa.

Kultura Przemysłowa jest w stanie nadążać za procesami przeobrażeń w przemyśle dzięki tworzeniu nowych ram kulturowych, w oparciu o międzysektorowe myślenie, kreatywność i innowacyjność. Jest spójna z regionalnymi strategiami dotyczącymi tworzenia nowych miejsc pracy, a także ze wspieraniem inwestycji w obszarze inteligentnych specjalizacji regionalnych oraz rozwojem „Przemysłu 4.0”. Warto pokazać, jaka jest Kultura Przemysłowa w regionie i jak może się wraz z nim zmieniać.

Koncepcja Kultury Przemysłowej ma pomóc w określaniu powiązań pomiędzy gospodarką i dziedzictwem przemysłowym a społeczeństwem regionu. Powinna wskazać szanse wykorzystania ich dla rozwoju w ramach ciągłego procesu transformacji społeczno- gospodarczej regionu.

Wczoraj

Przemysł Opolszczyzny ma mocny rodowód i silne tradycje sięgające początków industrializacji Górnego Śląska oraz dzisiejszych terenów Polski. Od samego początku uprzemysłowienie podążało inną ścieżką niż we wschodniej części Górnego Śląska, gdzie w sposób gwałtowny rozwinął się przemysł ciężki. Historycznie, przemysł Opolszczyzny długo przed erą globalizacji był wynikiem pracy pokoleń inwestorów, mieszkańców i imigrantów ekonomicznych różnych narodowości m.in. Czechów, Niemców, Polaków i Żydów.

Dzięki nim współczesna Opolszczyzna posiada mocny fundament tożsamości regionalnej, jaką dają wartości kulturowe, tradycja i otoczenie ukształtowane w dobie industrializacji. Historia przemysłu Opolszczyzny jest jednak przede wszystkim bogatą opowieścią o ludziach pracowitych, odważnych i otwartych na innowacje.

Ta historia wciąż trwa ...

Wapno i cement

Złóża kamienia wapiennego były naturalnym bogactwem wykorzystywanym od XVI w. Białe górnictwo jest do dzisiaj uznawane za kolebkę przemysłu regionu. Kamieniołomy i zakłady wapiennicze zlokalizowane były na terenie dzisiejszego Opola oraz powiatu krapkowickiego, opolskiego i strzeleckiego. Do dziś można tu podziwiać pozostałości kamieniołomów, stanowiące ciekawe ekosystemy i inspiracje dla przyrodników i botaników. Doskonałym przykładem są inicjatywy wykorzystania starych wyrobisk do utworzenia ogrodu botanicznego w Gogolinie oraz centrum nurkowania w Opolu. Wapno stało się prawdziwym „białym złotem” Opolszczyzny od połowy XIX w. w związku z zastosowaniem szybko twardniejącego cementu portlandzkiego w produkcji przemysłowej.

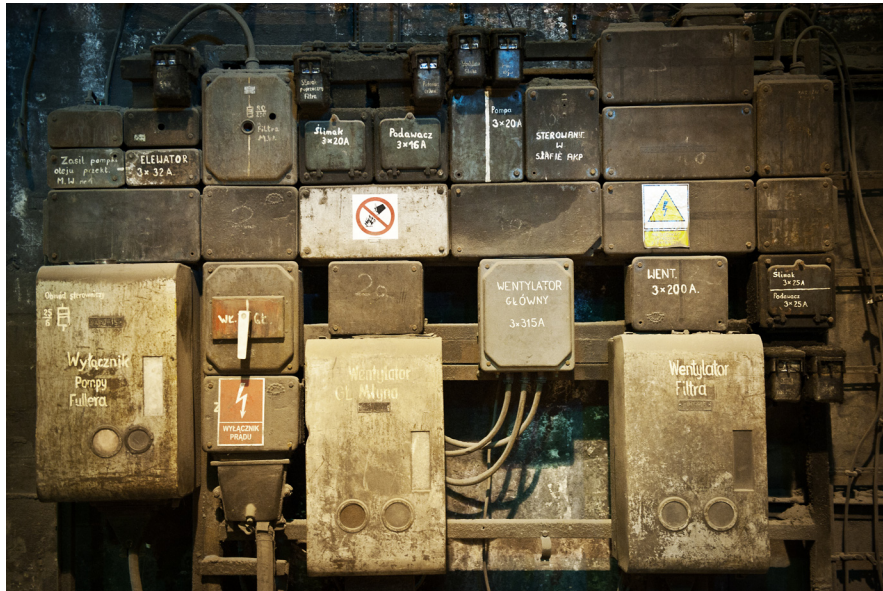

W 1857 r. założono w Opolu pierwszą na terenach dzisiejszej Polski cementownię, wybudowaną w tym samym czasie co cementownia w Grodźcu, w ówczesnym Królestwie Polskim. Opolską cementownię założył Friedrich Wilhelm Grundmann - śląski górnik, nauczyciel górnictwa, zarządca majątku Franza Winklera oraz współautor koncepcji rozbudowy i przekształcenia Katowic w miasto przemysłowe. Kolejne cementownie zakładali żydowscy przedsiębiorcy: Heymann Pringsheim, będący właścicielem miejskiego browaru, Schottländer, Giesel oraz Richard Friedländer, który założył cementownię „Silesia” o dużej, na ówczesne czasy, mocy produkcyjnej, sięgającej 400 tys. ton miesięcznie. Koniunktura na cement trwała do czasów wielkiego kryzysu w latach 30-tych. Od tego okresu liczba czynnych cementowni systematycznie spadała, co przyspieszyło wyczerpanie się okolicznych złóż margla i spadek zapotrzebowania na cement w latach 70-tych.

Nie oznacza to wcale spadku produkcji cementu. Obecnie w granicach Opola znajduje się systematycznie modernizowana pod względem technologicznym Cementownia Odra S.A. Jednocześnie w 1977 r. została założona w niedalekiej Choruli (gmina Gogolin) duża, nowoczesna Cementownia GóraŹdże, która należy do grupy kapitałowej HeidelbergCement i jest największą cementownią w Polsce. Organizacja, restrukturyzacja oraz ciągła moder-

nizacja cementowni stanowią inspirację dla innych przedsiębiorstw z branż działających w regionie, takich jak: zakłady wapiennicze, kopalnie kruszyw, betoniarnie, zakłady produkujące prefabrykаты betonowe, kostkę brukową i kamienie dekoracyjne.

Metalurgia

W połowie XVIII w., wkrótce po wojnach śląskich, po których Śląsk znalazł się pod panowaniem Prus, Fryderyk II wydał rozporządzenie o budowie hut nad Małą Panwią. Do tej decyzji przyczyniła się dostępność drewna potrzebnego do wytopu (las państwowe), a także dostępność Małej Panwi, która stanowiła źródło napędu dla maszyn oraz służyła do transportu towarów do głównego szlaku komunikacyjnego - rzeki Odry. Od chwili historycznego uruchomienia pierwszego pieca w 1754 r. istnieje huta żeliwa w Ozimku (od 1784 r. Huta Małapanew). To w tym zakładzie po raz pierwszy w Europie (1789 r.) użyto koksu do wytopu surówki - zastosowano technologię, która

wkrótce zmieniła życie jej mieszkańców. Wraz z zastąpieniem drewna koksem przy wytopie surówki, produkcja została przeniesiona na wschód Górnego Śląska w okolice Tarnowskich Gór, gdzie wydobywano węgiel kamienny potrzebny do wypalania koksu.

Pomimo tego do dziś w Ozimku, w tym samym miejscu od XVIII w. funkcjonuje Huta Małapanew, która jest najstarszą funkcjonującą hutą żeliwa w Europie. Wizytówką Ozimka jest najstarszy żeliwny most wiszący w Europie kontynentalnej znajdujący się na liście Pomników Historii. Miejsce to z pewnością można uznać za kolebkę śląskiego przemysłu metalurgicznego. Opolszczyzna nie straciła zupełnie powiązań z tą branżą przemysłu. W Zdziechłowicach, w powiecie krapkowickim znajduje się obecnie największa koksownia w Europie, należąca do koncernu stalowego ArcelorMittal. W regionie od lat prężnie działają firmy obecne na rynku krajowym i zagranicznym, zajmujące się odlewnictwem lub przetwarzaniem stali, żeliwa oraz aluminium.

Chemia

Początki rozwoju przemysłu chemicznego sięgają czasów II wojny światowej, kiedy to w Blachowni w okolicy Kędzierzyna zbudowano fabrykę benzyny syntetycznej. Do budowy i produkcji wykorzystano aż 35 tys. robotników z obozów pracy przymusowej i obozów koncentracyjnych. Zakłady chemiczne zostały w 1944 r., zbombardowane przez lotnictwo brytyjskie, a robotnicy ewakuowani w głąb Niemiec.

Po wojnie w ramach gospodarki planowanej PRL, w rejonie Kędzierzyna utworzono, a następnie rozbudowano fabrykę nawozów sztucznych. Ponadto uruchomiono zakład produkcji smoły koksowniczej oraz elektrociepłownię. Lokalizacja tych zakładów przyczyniła się do zmian ludnościowych Kędzierzyna i okolicznych miejscowości. Kędzierzyn zyskał przydomek "miasta chemików", a w 1975 r. zdecydowano o połączeniu miast i okolicznych miejscowości oraz utworzeniu miasta Kędzierzyna-Koźła. Przemysł chemiczny w Kędzierzynie-Koźlu przetrwał transformację ustrojową. Zakłady Azotowe Kędzierzyn należące do Grupy kapitałowej Azoty są do dzisiaj niekwestionowanym symbolem miasta.

Przemysł chemiczny zwiększył potencjał rozwoju działalności w branżach

pokrewnych oraz modernizacji produkcji rolniczej. W latach 80-tych rozpoczęto budowę Zakładu Metalurgiczno-Chemicznego METALCHEM w Opolu, z którego niektóre części składowe przetrwały restrukturyzację. Od lat 90-tych działają tu mniejsze przedsiębiorstwa o różnym profilu działalności, oferujące m.in. technologie, konstrukcje i materiały dla szeroko pojętego przemysłu chemicznego, energetycznego oraz przemysłów pokrewnych. Od kilku lat o wizerunek parku przemysłowego i dzielnic przemysłowej Metalchem dba stowarzyszenie powołane przez lokalnych przedsiębiorców. Podkreśla ono także swój rodowód i powiązania z przemysłem chemicznym regionu.

Przemysł konsumpcyjny

Tradycje meblarskie i stolarskie, które przetrwały czasy gospodarki centralnie sterowanej wyróżniają Opolszczyznę na tle innych regionów, produkujących meble. Za symbol regionalnego meblarstwa uznaje się dziś Dobrodzień, gdzie tradycje meblarskie wywodzą się z cechów stolarskich istniejących tu już w XIV w. Początek przemysłu meblarskiego sięga przełomu XIX i XX

w., kiedy to powstawały fabryki mebli w regionie (Dobrodzień, Kluczbork). Wtedy powstała pierwsza w Dobrodzieniu fabryka mebli wykorzystująca napęd parowy. Współczesne meblarstwo rozwinęło się ponownie w regionie w latach 90-tych, kiedy przywrócono możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. Działa tu obecnie duża liczba eksporterów mebli, w tym znana i ekskluzywna marka KLER. Dla kultury przemysłowej Opolszczyzny bardzo duże znaczenie mają przemysłowe historie dużych zakładów, które całkowicie nie przetrwały transformacji (FSM Nysa) albo przetrwały w części (SZPS Otmęt). Nostalgia za dawnymi zakładami pracy miesza się w pamięci społecznej z niechęcią do ówczesnego ustroju. Kultura organizacyjna, metody zarządzania, doświadczenia oraz kwalifikacje pracowników tych zakładów przemysłowych stanowiły punkt wyjścia i potencjał rozwoju dla wielu dzisiejszych małych i średnich firm działających na Opolszczyźnie. W Nysie i Krapkowicach funkcjonują dziś rozwijające się przedsiębiorstwa przemysłowe z branży chemicznej, meblarskiej, wyposażenia wnętrz i części motoryzacyjnych.

Zasoby kulturowe

Niespożytkowane pozytywne wartości kulturowe związane z industrializacją coraz częściej interesują i stanowią inspirację dla środowisk kreatywnych i przedsiębiorców. Zwłaszcza tam, gdzie znaczenie ma oryginalność dzieła lub produktu. Zgłębianie, ciągłe poszukiwanie wiedzy na temat przemysłu i jego historii oraz identyfikowanie ważnych dla nas zasobów kulturowych i twórczych składają się na dynamiczny proces ciągłego odkrywania Kultury Przemysłowej, który wzmacnia tożsamość regionalną mieszkańców, tak ważną w nowocześnie pojmowanym patriotyzmie lokalnym. Buduje także pozytywny wizerunek regionu wśród inwestorów, odwiedzających, a także potencjalnych pracowników spoza województwa.

Potencjał Odry

29 maja 1843 kolej żelazna dotarła do Opolu. Natomiast w 1846 r. ukończono budowę Kolei Górnośląskiej z Wrocławia przez Opole i Koźle do Mysłowic, która pozostaje do dziś najważniejszą linią kolejową na Opolszczyźnie. W tym

samym czasie budowana była Kolej Wilhelma z Kędzierzyna do Raciborza (1846) i Bogumina (1948). Kolej połączyła te miejscowości nie tylko z Wrocławiem i resztą Niemiec, ale także Galicją i Śląskiem Cieszyńskim. Ważnym atutem dla rozwoju przemysłu na terenie dzisiejszej Opolszczyzny, była lokalizacja tych linii kolejowych wzdłuż rzeki Odry. Dzięki temu mogło powstać m.in. 8 cementowni w Opolu, które znajdowały się w odległości do 500 m od rzeki i do 2 km od linii kolejowej.

Odra od wieków pełniła ważną rolę społeczno – gospodarczą. Zbudowany w latach 1788 -1812 Kanał Kłodnicki połączył Odrę z górnośląskim zagłębiem przemysłowym oraz przyczynił się do wzrostu znaczenia tej drogi wodnej. W 1888 r. Reichstag wydał ustawę, która zakładała m. in. skanalizowanie Odry od Koźła do ujścia Nysy i budowę portu przeładunkowego w Koźlu. W latach 1891–1895 odcinek między Koźlem a ujściem Nysy, na długości 84 km, spiętrzone 12 stopniami wodnymi w Januszkowicach, Krępnej, Krapkowicach, Rogowie Opolskim, Kątach Opolskich, Groszowicach, Opolu, Wróblinie, Dobrzeniu Wielkim, Chróścicach, Zawadzie oraz przy ujściu Nysy. Równocześnie z kanalizacją kozielskiego odcinka Odry rozpoczęto w Koźlu

budowę jednego z największych wówczas w Europie portów rzecznych. Pierwszy basen portowy ukończono w 1895 r., a dwa kolejne zostały wybudowane na początku XX w. Koźle-Port przez wiele dziesiątków lat było centrum biznesowym miasta. Na Odrze rozwijał się transport wodny, przy sprzyjającym stanie wód barki odrzańskie pływały z Koźła transportując drewno, węgiel, zboże i cukier. Pod względem mocy przeładunkowej kozielski port rzeczny w 1913 roku należał do największych w Niemczech. Wyprzedzały go tylko Duisburg nad Renem oraz Essen położony nad Ruhrą i kanałem Ren-Herne. W 1939 r. ukończono nowoczesny Kanał Gliwicki, który zastąpił Kanał Kłodnicki. W tym samym roku rozpoczęto budowę Kanału Kędzierzyńskiego, który miał być początkiem kanału Odra-Dunaj.

Dzisiaj

Obok firm, których zakłady przemysłowe mogą poszczycić się ponad 100-letnią tradycją, dynamicznie powstają nowe inwestycje. Biorąc pod uwagę spadek produkcji przemysłowej w latach 90-tych spowodowany transformacją gospodarki planowanej w wolnorynkową, region podlega obecnie reindustrializacji i odbudowuje swój potencjał przemysłowy coraz sprawniej przyciągając inwestycje w tym sektorze gospodarki.

Ma to znaczenie dla wielu mieszkańców regionu, których tradycyjne zawody są związane z przemysłem. Istotne dla rozwoju jest to, że właśnie przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej podejmują działania innowacyjne, które mogą mieć przełożenie na zwiększenie kwalifikacji i poprawę jakości produktów w regionie.

Przemysł w województwie opolskim cechuje zróżnicowana struktura produkcji i duża liczba branż wiodących w regionie m.in. spożywcza, budowlana, chemiczna, metalowa, maszynowa, drzewno-meblarska i motoryzacyjna.

Władze regionalne i lokalne podejmują działania w celu przyciągania inwestycji i wspierania innowacji w ramach inteligentnych specjalizacji regionalnych. Poza obszarami specjalizacji przemysłowych jako obszar specjalizacji inteligentnej wskazano zintegrowany przestrzennie produkt turystyczny (RSIWO 2020). W tym przypadku szansą rozwoju może być wykorzystanie m.in. nowoczesnych technologii, przestrzennej koncentracji obiektów turystycznych, zasobów kulturowych, istniejącej infrastruktury technicznej oraz łatwej dostępności komunikacyjnej. Spośród tradycyjnych wybrano cztery sektory przemysłu, które są obecnie uznawane za najbardziej rozwojowe.

Sektor budowlany

Cementownia Odra i Cementownia Góraždze, odpowiadają za ponad ¼ część krajowej produkcji cementu. Ponadto, w województwie jest 209 udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Niewątpliwie, ta jedna z najstarszych branż przemysłu, wciąż ma spory potencjał rozwoju w oparciu o nowe technologie i innowacje.

Sektor chemiczny

Region posiada duże tradycje w produkcji przemysłowej w sektorze chemicznym. Atutem są niskie koszty produkcji, dostępność wykwalifikowanej kadry pracowniczej oraz zaplecze naukowo-badawcze. W regionie produkowane są głównie koks, amoniak syntetyczny i nawozy azotowe.

Sektor spożywczy

Kolejną branżą o wysokim potencjale rozwoju jest branża spożywcza. Region dysponuje dogodnymi warunkami dla produkcji rolniczej, dużą liczbą poddostawców oraz bliskością rynków zbytu (9 milionów konsumentów w promieniu 150 km od Opola).

Sektor motoryzacyjny

W regionie ulokowanych jest ponad 30 poddostawców części dla przemysłu motoryzacyjnego oraz producent quadów. Z branżą współpracuje szkolnictwo zawodowe, odpowiadające na potrzeby biznesu.

26 000 studentów uczelni wyższych

2 000 studentów kierunków technologicznych i inżynierskich

20 000 uczniów w szkołach zawodowych i technicznych 8 uczelni wyższych

8 uczelni wyższych

Fot. Opole jest pierwszym poza Ameryką Północną miejscem, w którym produkowane są pojazdy terenowe, w tym quady, skutery śnieżne, motocykle jak również elektryczne i hybrydowe pojazdy drogowe.

Jutro

Ożywiona kultura przemysłowa

Pozornie trudne do oddzielenia pojęcia „kultura” i „przemysł” można skutecznie połączyć, przekroczyć negatywne stereotypy, rozszerzyć społeczne i lokalne horyzonty.

Realizując projekt InduCult2.0 włączamy pojęcie „Kultura Przemysłowa” do słownika mieszkańców regionu. Będzie to doskonała inspiracja dla przedsiębiorców, nauczycieli, pasjonatów kultury i techniki, którzy odważnie myślą o przyszłości.

Wiem kim jestem

Zadbamy o fundament naszej tożsamości

Lokalny patriotyzm i utożsamianie się z miejscem zamieszkania i pracy buduje więź z regionem. Dzięki odkrywaniu na nowo naszej kultury przemysłowej pojawia się możliwość wzmocnienia tożsamości regionalnej.

Poprzez opowiadanie historii, dzielenie się starszych pokoleń z młodzieżą swoimi doświadczeniami, wierzymy, że wzmocnimy więzi lokalne i tożsamość regionalną. Tożsamość ta jest nierozzerwalnie scalona z życiem gospodarczym, które łączy pokolenia, grupy społeczne, etniczne i narody – mówi Marcin Staniszewski, koordynator projektu.

Dobrym przykładem są historie rodzin przemysłowców różnych narodowości, głównie Niemców i Żydów niemieckich, którzy rozwinęli miejscowy przemysł. Bardzo ciekawa jest historia „Najstynniejszego szewca świata”. „Bata” to nie tylko synonim wysokiej jakości obuwia, to również synonim nowoczesnego, pionierskiego zarządzania i organizacji tej pierwszej w regionie korporacji ponadnarodowej. Wizjonerstwo Czecha, Tomasza Baty opierało się na wdrażanej z determinacją idei „kapitalizmu z ludzką twarzą” oraz produkcji tanich, a równocześnie dobrej jakości artykułów.

Bata zapewniał godziwe warunki pracy i zarobki oraz dbał o jakość życia swoich pracowników m.in. poprzez tworzenie dla nich kompleksowej infrastruktury komunalnej. Pomimo upływu lat, historia i geniusz „Henry’ego Forda z Europy Środkowej” budzi podziw i inspiruje kolejne pokolenia.

Unikalną cechą kultury przemysłowej jest też pozytywny emocjonalny związek z produktami, które były, są i będą wytwarzane w regionie. Dotyczy to w szczególności dóbr konsumpcyjnych takich jak niegdyś buty i samochody, a dzisiaj luksusowe meble, wyposażenie wnętrz czy quady.

Fot. Archiwalne reklamy: zakładów obuwniczych Bata w Otmęcie i karetek „Nysa”.

Opolszczyzna była i pozostaje mozaiką kultur i języków. Dzięki wspólnemu życiu gospodarczemu i pracy w przemyśle zwykle wzmacniał się wzajemny szacunek, uczciwość i otwartość w relacjach z sąsiadami, pracodawcami, pracownikami lub współpracownikami, bez względu na ich pochodzenie. Nadwąliły je czasy nazizmu i komunizmu. Nie brakowało jednak i w tym czasie aktów solidarności i wsparcia. Dziś na Opolszczyźnie znajduje się siedziba Mniejszości Niemieckiej w Polsce oraz funkcjonuje 359 niemieckich nazw miejscowości (lipiec 2016 r.). Zwracają one uwagę przejeżdżających na to, że w naszym regionie zgodnie żyją i pracują mieszkańcy różnych narodowości.

Atrakcyjna praca w przemyśle

Podniesiemy świadomość młodzieży o przemysłe i inteligentnych specjalizacjach

W XXI w., kiedy pragnienie zrobienia szybkiej kariery i pęd za wysokimi zarobkami są powszechne, a praca w przyszłościowych branżach jest marzeniem wielu ludzi, warto zwrócić uwagę na możliwości rozwoju intelektualnego, jakie daje praca w dzisiejszym Przemysle 4.0, w którym coraz ważniejsza staje się kreatywność.

Ważne jest, aby skutecznie zachęcać młodych ludzi do pozostania w regionie. W czasach rzeczywistości wirtualnej i szerokiego wachlarza aplikacji należy umożliwić młodzieży szansę na doświadczenie, dotyk, prace manualne i intelektualne w kontekście lub środowisku industrialnym. Zaowocuje to realnym poglądem na szanse zatrudnienia, trafny wybór ścieżki edukacji oraz świadome decyzje o swojej drodze zawodowej. Poprzez odwiedzanie miejsc bezpośredniej interakcji lub edukacji w przemyśle, udział w inicjatywach szkolnych i interaktywnej wystawie 3d młodzież otrzyma szansę praktycznego doświadczenia czym jest przemysł i specjalizacje inteligentne – mówi Marcin Staniszewski, Koordynator regionalny projektu InduCult2.0.

Uczenie przez działanie, rozwój umiejętności wykorzystywania pojawiających się szans i okazji edukacyjnych oraz elastycznego przystosowania się do zmieniających się warunków otoczenia sprzyjają budowaniu postaw otwartości ucznia na świat, przygotowują do uczenia się przez całe życie (Lifelong Learning). Te cechy i umiejętności umożliwiają w przyszłości aktywne uczestnictwo w życiu społeczno-gospodarczym – mówi Elżbieta Jurkowska, kierownik pracowni kształcenia zawodowego w Regionalnym Zespole Placówek Wsparcia Edukacji, uczestnik regionalny projektu.

Kultura Przemysłowa pozwoli obalić często negatywne skojarzenia i stereotypy dotyczące pracy w tej branży. Rzetelnie zaprezentowana pokaże młodym pokoleniom, jak interesujący jest przemysł w nowoczesnym wydaniu.

Kluczowa jest współpraca lokalnych przedsiębiorców ze szkołami, pedagogami, czy samorządami. Cieszymy się, bo wiemy, że jest ona możliwa.

Lokalni przedsiębiorcy z naszej gminy bardzo chętnie otworzą drzwi swoich zakładów dla naszej młodzieży oraz opowiedzą historie z nimi związane i pokażą, czym na co dzień się zajmują. Tylko możliwość poznania prawdziwych maszyn i przekonania się na własnej skórze, na czym konkretny zawód polega, może zachęcić do podjęcia w przyszłości takiej drogi zawodowej – mówi Elżbieta Kaliszan, kierownik referatu oświaty, kultury, sportu i promocji w Urzędzie Gminy Chrzastowice, uczestnik regionalny projektu.

Fot. Inwestycje w przemyśle to szansa na atrakcyjne i prestiżowe zatrudnienie, o czym warto przekonywać młode pokolenie mieszkańców Opolszczyzny.

Przemysłowe Opolskie

Wzbogacimy ofertę kulturalną i turystyczną

Potencjał przemysłu jako wabika w branży turystycznej znany jest od lat. W Europie i na świecie jest wiele znakomitych przykładów, które dowodzą, że poindustrialne miejsca mogą być chętnie odwiedzaną atrakcją turystyczną. Restauracje, hotele, centra handlowe, galerie, parki rozrywki, miejsca rekreacji dla dzieci to perspektywiczne sposoby na „drugie” lub „trzecie” życie dla starych fabryk czy magazynów. Przykładami takich obiektów są domEXPO Opole czy JuraPark w Krasiejowie.

W naszym regionie jest wiele atrakcji, które zasługują na miejsce na mapie on-line turystyki przemysłowej. Sporządziliśmy już inwentaryzację obiektów zabytków techniki i chcielibyśmy oprzeć na jej aktualizacji regionalną ofertę dla turystyki przemysłowej – mówi Anna Bednarska z Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, uczestnik regionalny projektu.

Cement jest nieodłączną częścią opolskiego przemysłu, dlatego warto jest pomyśleć o imprezie poświęconej dziedzictwu przemysłu cementowo-wapienniczego w Opolu lub Gogolinie. Mamy też pomysły na powstanie muzeum przemysłu cementowego, ścieżek edukacyjnych na temat historii opolskiego przemysłu cementowego, czy szlaku opolskich cementowni – mówi Mateusz Huk ze Stowarzyszenia „Aglomeracja Opolska”, uczestnik regionalny projektu.

Opolszczyzna może poszczycić się bogatą industrialną historią, która realnie tworzy spory potencjał i może przełożyć się na ofertę kulturalną i turystyczną regionu. Na jej podstawie można zrealizować wiele ciekawych inicjatyw, np.: Święto Porcelany w Tułowicach związane z planami utworzenia tam Muzeum Porcelany Śląskiej, czy izbę pamięci poświęconą historii przemysłu obuwniczego w Krapkowicach. Wartością samą w sobie jest Święto Mostu w Ozimku. Bliskim dla mnie tematem jest także stworzenie koncepcji mapy turystycznej w tym obszarze. W 2009 roku przygotowałem autorską koncepcję Szlaku Zabytków Techniki Województwa Opolskiego, a przy współpracy PTTK, Samorządu Województwa i OROT, w tym samym

roku powstała publikacja „Zabytki techniki Śląska Opolskiego”, która jest ciekawą lekturą dla miłośników tej tematyki – mówi Piotr Mielec, Dyrektor Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, uczestnik regionalny projektu.

Myśląc o realizacji zadań projektowych, trafnym pomysłem jest wykorzystanie potencjału rzeki Odry, infrastruktury rzecznej, zabytków techniki, obiektów przemysłowych i istniejącego przemysłu zlokalizowanego wokół rzeki dla tworzenia zintegrowanego przestrzennie produktu turystycznego. Warta zainteresowania jest również historyczna infrastruktura połączeń kolejowych, zarówno regionalnych jak i lokalnych wraz z potencjałem jaki niesie, choćby przez pełnienie niegdyś roli arterii komunikacyjnych, którymi rozprzestrzenił się postęp cywilizacyjny i technologiczny. – mówi Piotr Dancewicz, Dyrektor Biura Stowarzyszenia „Aglomeracja Opolska”.

Fot. Most żeliwny w Ozimku jest pomnikiem historii architektury. Wybudowany w 1827 roku jest najstarszym w Europie kontynentalnej żelaznym mostem wiszącym.

Niewątpliwie atutem Opolszczyzny jest harmonia pomiędzy industrialnym a naturalnym krajobrazem. Przemierzając drogi naszego województwa podziwiamy piękny krajobraz – łąki, rzeki, pola, pałace, w który wkomponowane

są obiekty przemysłowe. Pejzaż Opolszczyzny udowadnia, że rozwinięty na szeroką skalę przemysł udanie komponuje się z walorami środowiska naturalnego.

„The sky is the limit”

Stworzymy przestrzeń dla dialogu środowisk kreatywnych i przemysłu

Dla środowisk kreatywnych i artystycznych Kultura Przemysłowa może stanowić cenne źródło natchnienia. Zainteresowanie kulturą wzrasta również ze strony przemysłu, zarówno mecenatem, jak i wykorzystaniem kreatywności artystycznej w projektach biznesowych.

To nie tylko trend naszych czasów i chwilowa moda, to również szansa na tworzenie nowych miejsc pracy i szukanie innowacyjnych rozwiązań na rynku pracy.

Znane są historie w stylu American dream, kiedy to młodzi, zdolni ludzie, w garażu zakładali swoje startup'y, budowali krok po kroku małe firmy, aby kilka lat później stać się gigantami biznesu. Myśleć kreatywnie oznacza myśleć odważnie.

Chcemy wspierać i stworzyć przestrzeń do dialogu dla środowisk kreatywnych w naszym regionie. W projekcie mamy możliwość przygotowania koncepcji „Centrum kreatywności”. Ma być to miejsce, w którym w komfortowych warunkach będzie można pracować, tworzyć, realizować śmiałe plany biznesowe i wizje artystyczne. Na Opolszczyźnie nie brakuje pełnych pasji twórczych ludzi, którzy mają swoje pomysły i co więcej, chcą się nimi dzielić – mówi Marcin Staniszewski.

RESPACE jest miejscem, w którym spotykają się pasjonaci wielu dziedzin, głównie związani z nowymi technologiami. Zapraszamy, aby dołączać do nas, tworzyć zespoły projektowe, pomocne przy realizacji wymarzonych pomysłów. U nas można tworzyć swoje startup'y. Pomagamy testować projekty poprzez tworzenie modeli biznesowych oraz korzystanie z metodologii lean startup, czy lean analytics. Z tego wszystkiego mogą skorzystać członkowie RESPACE – wylicza Michał Czerwiński ze Stowarzyszenia RESPACE, uczestnik projektu.

Tworzenie tego typu przestrzeni, niezależnie czy to z inicjatywy samorządów, organizacji pozarządowych lub firm, zwiększa atrakcyjność regionu dla środowisk kreatywnych i przedsiębiorców.

W aspekcie rozwoju gospodarczego, przemysł, kultura i kreatywność absolutnie się nie wykluczają, wręcz przeciwnie. Umiejętnie zastosowane, promowane i wdrażane działania mogą przyczynić się do rozwoju ekonomicznego, a społeczeństwo, przedsiębiorcy i region mogą tylko na tym zyskać.

Przykładem innowacyjnego, a równocześnie twórczego i biznesowego miejsca jest Dobroteka w Dobrodzieniu. Jest to unikatowy przykład twórczego połączenia przemysłu meblarskiego i środowisk kreatywnych.

W Dobrotece dbamy o rozwój różnych form kreatywności, zarówno najmłodszych, jak i dorosłych. Staramy się dawać szansę do rozwoju artystycznego i zawodowego. Pobudzamy kreatywność poprzez szkolenia, warsztaty, konkursy. Lokalną społeczność staramy się uwrażliwić estetycznie, zaznajamiać z nowymi trendami w dziedzinie designu wierząc, że będzie to miało wpływ na krytyczne podchodzenie do otaczającej nas rzeczywistości. Dobroteka stara się być ambasadorem dobrego wzornictwa, promuje nowatorskie spojrzenie na przedmioty użytkowe, otwiera horyzonty. Toruje drogę młodym projektantom i stwarza możliwości do spotkania młodości z doświadczeniem i dobrymi tradycjami – mówi Jan Cegiełka, Dyrektor Kreatywny w Dobrotece, uczestnik projektu.

Zostają na Opolszczyźnie

Wzmocnimy czynniki przyciągające

Opolszczyzna to region, który ma silne tendencje i tradycje migracyjne. Chcielibyśmy, aby mieszkańcy, studiujący i pracujący w regionie widzieli dla siebie szansę na rozwój kariery i życia w województwie opolskim, by z zaangażowaniem budowali swoją przyszłość w oparciu o unikalną tożsamość powiązaną z kulturą przemysłową regionu.

Strategiczne jest wzmocnienie pozytywnego wizerunku regionu, osłabienie czynników wypychających, przy równoczesnym wzmocnieniu czynników

przyciągających. Celem jest wyhamowanie, a docelowo zatrzymanie procesu depopulacji i zjawiska „drenażu mózgów”. Informacja o dobrych perspektywach rozwoju w regionie tj. na płaszczyźnie zawodowej, naukowej, rekreacyjnej, ma przekonać młodych ludzi, że na Opolszczyźnie warto żyć, pracować, planować tu swoją przyszłość.

W regionie podejmujemy działania na rzecz wzmocnienia wizerunku województwa, jako miejsca, w którym warto mieszkać, pracować, zakładać rodziny, inwestować; gdzie można w ciekawy sposób spędzać wolny czas i korzystać z oferty kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej. Należy mieć przy tym świadomość, że przeciwdziałanie problemom demograficznym wymaga wieloaspektowych, szeroko zakrojonych działań, oddziałujących w długiej perspektywie czasowej na różne sfery życia społeczno- gospodarczego. Takim obszarem może stać się w niedalekiej przyszłości Kultura Przemysłowa. Region dysponuje dziedzictwem przemysłowym, w oparciu o które można zbudować ciekawą ofertę turystyczną i kreować wydarzenia o charakterze promocyjnym. Wydaje się także, że będzie to działanie komplementarne wobec przedsięwzięć ukierunkowanych na łagodzenie niekorzystnych skutków zmian demograficznych – mówi Danuta Rospond-Bednarska, Kierownik Referatu Strategii Rozwoju w Departamencie Polityki Regionalnej i Przestrzennej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, uczestnik regionalny projektu.

Fot. Cementownia Odra w Opolu

Lepiej wykorzystamy wewnętrzne zasoby

Kultura Przemysłowa pozwoli łatwiej zauważyć potencjał Opolszczyzny, skupiając się na zależnościach między czynnikami rozwoju. Wdrożenie koncepcji pozwoli na harmonijne wykorzystanie wewnętrznych (endogenicznych) zasobów regionu oraz uzupełniające oddziaływanie na czynniki rozwoju lokalizacji czy czynniki migracji.

Szerokie promowanie tradycyjnych branż przemysłu (budowlana, chemiczna, spożywcza, motoryzacyjna, metalowa, maszynowa, meblowa) i nowych specjalizacji przemysłu z wykorzystaniem oferty kulturalnej i turystycznej wzmocni tożsamość regionalną oraz odświeży wizerunek regionu.

Koncepcja ta zakłada przeprowadzenie zmiany społecznej w oparciu o model tzw. poczwórnej helisy, w skład której wchodzi sfera: samorządu, nauki i biznesu oraz dopełniająca go sfera społeczna. Zaktywizowane i skoordynowane wykorzystanie zasobów wszystkich czterech sfer przyniesie wymierny efekt w postaci harmonii działań pilotażowych i zachęci uczestników regionalnych projektu do kontynuowania współpracy w ramach stworzonej regionalnej sieci współpracy na rzecz Kultury Przemysłowej Opolszczyzny.

Innowacja społeczna wdrażana wg. modelu poczwórnej helisy

InduCult2.0

InduCult2.0 - „Industrial heritage, cultural resources of current industries and creative pioneers – utilizing Industrial Culture in Central Europe” łączy regiony Europy Środkowej: Austrii, Chorwacji, Czech, Niemiec, Polski, Słowenii i Włoch oraz belgijskiej Limburgii.

Działania merytoryczne projektu są realizowane od 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r.

8

państw

10

partnerów

4

pracodawców

3000000

budżet

Pakiety robocze i założenia InduCult2.0

- **WPT1 - Kultura Przemysłowa** - koncepcja i promowanie
Wzmocnienie znaczenia kultury przemysłowej regionów
i wykorzystanie Kultury Przemysłowej jako czynnika przyciągającego
- **WPT2 - Tożsamość i turystyka przemysłowa**
Ugruntowanie unikalnej cechy tożsamości regionalnej
- **WPT 3- Siła robocza i firmy**
Wzmocnienie powiązań firm i siły roboczej z regionem
- **WPT4 – Kreatorzy i pionierzy**
Sprzysianie przedsięwzięciom awangardowym, kreatywnym
i innowacyjnym w otoczeniu przemysłu

Pilotaże w województwie opolskim

- **Festiwal regionalny.** Cykliczne, regionalne wydarzenie kulturalne związane z przemysłem;
- **Mapa on-line.** Interaktywne narzędzie dla wizualizacji turystyki przemysłowej;
- **Przemysłowe targi pracy.** Cykliczne, regionalne wydarzenie dla poszukujących pracy, pracowników i pracodawców z branż przemysłu;
- **Face-lift.** Koncepcje architektoniczne i pilotażowa inwestycja polepszająca wizerunek terenów poprzemysłowych;
- **Wystawa 3D.** Mobilna, interaktywna wystawa dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- **Centrum Kreatywności.** Koncepcja przestrzeni dla innowacji łączących przemysł i środowiska kreatywne.

Jak działamy?

Niniejszą publikacją przybliżamy koncepcję dynamicznej Kultury Przemysłowej oraz zachęcamy kolejne instytucje do przystąpienia do projektu.

Od pomysłu do realizacji

Mamy za sobą szereg spotkań, konferencji, warsztatów oraz intensywnych prac w kraju i za granicą, których rezultatem jest wspólna argumentacja i propozycje działań dla Kultury Przemysłowej Opolszczyzny. Efektywna praca nad projektem nie byłaby możliwa bez aktywnego udziału uczestników regionalnych w pracach i spotkaniach projektowych.

Współpracuj z nami

Urzędy Gmin lub Miast: Biąła, Chrzastowice, Dobrodzień, Gogolin, Kluczbork, Kolonowskie, Krapkowice, Nysa, Opole, Otmuchów, Paczków, Strzelce Opolskie;

Starostwa Powiatowe: w Krapkowicach, Opolu, Prudniku i Oleśnie;

Instytucje samorządu regionalnego: Sejmik Województwa Opolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji w Opolu, Wojewódzki Urząd Pracy, Urząd Żeglugi Śródlądowej w Kędzierzynie – Koźlu;

Instytucje kultury: Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu, Muzeum Śląska Opolskiego, Teatr im. Jana Kochanowskiego;

Stowarzyszenia: Aglomeracja Opolska, Kędzierzyńsko-Kozielski Park Przemysłowy, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Park Przemysłowy Metalchem, Port Jachtowy w Krapkowicach, Strefa Kreatywna, Towarzystwo Ziemi Krapkowickiej, Respace Opole;

Firmy: Chespa, Dobroteka, ZTW Explomet.

Uczelnie: Politechnika Opolska, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie.

Przyłącz się do nas!

Zainteresowała Cię tematyka projektu? Pojęcie przemysłu, kultury, innowacji, biznesu, kreatywności nie jest Ci obce? Jeżeli tak, to przyłącz się do nas i odkrywaj z nami na nowo potencjał Kultury Przemysłowej na Opolszczyźnie!

Co możesz zrobić, aby aktywnie działać w projekcie InduCult2.0? Poszukujemy i zachęcamy...

• Firmy

- do otwarcia drzwi dla młodzieży i absolwentów oraz przybliżenia efektów swojej działalności mieszkańcom regionu;
- do udziału w festiwalu kultury przemysłowej i przemysłowych targach pracy.

• Szkoły, nauczycieli i uczniów

- do współorganizowania inicjatyw szkolnych;
- do udziału w festiwalu kultury przemysłowej i przemysłowych targach pracy.

• Środowiska kreatywne i artystów

- do udziału w konkursach;
- do udziału w festiwalu kultury przemysłowej i przemysłowych targach pracy.

• Samorządy, instytucje kultury, muzea, placówki wsparcia dla edukacji i rynku pracy, uczelnie oraz organizacje pozarządowe

- do współpracy w ramach sieci i udziału w warsztatach regionalnych i ponadnarodowych;
- do wymiany doświadczeń oraz komunikowania mieszkańcom regionu idei Kultury Przemysłowej;
- do urozmaicenia oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców i przedsiębiorców;
- do udziału w festiwalu kultury przemysłowej i przemysłowych targach pracy.

OPOLSKIE CENTRUM
ROZWOJU GOSPODARKI

Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki

Marcin Staniszewski - koordynator regionalny InduCult2.0

m.staniszewski@ocrg.opolskie.pl

www.inducult.eu

www.facebook.com/Inducult2.0

